

пентръ

МІШТЕ, ШІМЪ ШІ ЛІТЕРАТУРЪ.

№. 40.

Luni, 30. Septembrie

1846.

Din Magazinul istoricu pentru Dacia

приміръм ші томъм П-леа дитрег да 6 брошуре кѣм ешисе ші І-леа. Нѣ не да-доимъ къ DDaй авонаді да вор чіті къ тѣл-тѣ плъчере. Шъпъ атзичі дакъ маі тре-чеза ші да Фііеа постръ врео доъ прове-діа Magazin, ашме: Din Istoria църіі ромълеші дела 1689 — 1700 скрісь де Мареле Логоаш Радъ Гречеанъ.

КАП 39.

Бѣм аѣ веніг дитр'ачест ап *) тѣлте поръччі де ла дитпъръдіе, черері де вані ші де ал-теле, де аѣ веніг цара ла маре греѣ, ші де тречереа Тѣтарілор іар пріп царъ, ші де мер-цереа Домніеі ла Тѣрговице.

Дѣпъ ачеза авт'аѣ Домніеа паче ші лініце де іарпъ, іар кѣнд аѣ фост деспре пріпъваръ дакъ де ла лѣпа лѣі Феврѣ-ріе л. 7204, дичепънд Тѣрчії а фаче іаръ-ші гѣтіре де оасте да тѣлте пѣрці, тѣл-те греле оръндѣелі песте ачезастъ тикълоа-съ царъ аѣ рѣндѣіт, нѣ нѣмаі съме де вані тѣлді а да, чі ші каі тѣлді, ші воі, ші оі, ші каръ тѣлте къ воі деосеві, взеле съ трішідъ ла Беліград, алтеле ла Тімі-шоара, алтеле ла четъділе де ла Возіа, фінд порънкъ ка съ дреагъ ачеле четъді,

*) 1696.

ші асѣпра ачестора веніа ферманърі дѣпъ ферманърі, къ гравъ маре тот къ Аці де ла дитпъръдіе, кът ші Домнѣл ші воіаріі дші піердеа шінтеа ші сѣатѣл, каре по-рѣнкъ маі пайнте съ факъ, тоате греле фінд ші гравніче, кареле нѣ с'аѣ маі по-меніт маі пайнте ка ачесте гревтѣді пре ачезастъ сѣракъ де царъ. Съваі къ де ва фі фост пѣс ші дитпъръдіі маі пайнте, іар с'аѣ фост рѣдікат ка ачестеа къ ца-ра Молдовіі, ші къ цара Ардеалѣлѣі, іар да времіле ачестеа ажѣпгънд цара Мол-довіі ла маре слѣвчичіне, де тѣлте ші не-спѣсе кълѣкѣрі ші прѣзі, кѣнд де Тѣтарі. кѣнд де Леші, ші цара Ардеалѣлѣі фінд стѣпъніреа Немділор, рѣмас'аѣ тот грел пре ачезастъ царъ, ші нѣмаі де аичеа ле череа тоате къте тревѣіа, каре нѣ пѣтеа зиче пітелеа къ ва маі ста чіневаші пре пѣтѣлѣл ачеста, дичепънд ші сателе а се рѣсіні де пѣсѣл че ера пе царъ. Пен-тръ къ жалбеле Домѣлѣі ші але сѣрачі-лор нѣ се асѣлѣла да чеі тарі стѣпъніто-рі, къвтѣнд ка піце лѣпі рѣпіторі, нѣмаі съші плінеаскъ але лор къте ле тревѣіа, чі нѣмаі ла Дѣмнезеѣ ера нѣдеждеа; ші тѣкар къ къ неспѣсѣ певое а сѣрачілор, іаръші къ тѣлтъ певоіоцъ ші ківернісі-ре а Домнѣлѣі, аѣ ажѣтат Дѣмнезеѣ де

с'аѣ рѣдикат тоате челе песте пѣтицѣ по-
рѣнчі.

Дитр'ачеастъ іарпъ с'аѣ дитѣмплат
мазѣліе ші лѣі Костандін Водъ дін
Молдова, динеріле Мъріеі сале лѣі Кос-
тандін Водъ Басарав, пентрѣ къ нѣ пѣ-
теа съ пѣнеаскъ порѣнчіле кѣте ші де
аколо дитпърѣдіеа череа, къ дн Домніеа
лѣі ера тотдеазна а се стрѣжѣі, кѣнд де
Леші, кѣнд де Тѣтарі, кѣт ші днсѣш
пофтѣа съ се ліпсаскъ де ачеа Домніе,
вѣзѣнд къ де че мерѣеа, дара і се пѣс-
тіеце ші невоіле і се днгрѣзіазъ. Дечі
даръ аѣ дат дитпърѣдіеа Домніеа лѣі Ан-
тіохѣ, фечорѣл лѣі Кантемір, іар Костан-
дін Водъ с'аѣ дѣс ла Поартъ, ші і с'аѣ
фѣкѣт приміцѣ въпъ де кѣтрѣ дитпърѣ-
діе; ші рѣдікѣндѣші пре Доампѣса ші
тоатъ каса лѣі, датѣ'іаѣ дитпърѣдіеа вое
съ шазъ ла каса лѣі къ паче дн Ца-
ріград.

Іар кѣнд аѣ фост ла лѣпа лѣі Маѣѣ,
авѣнд Домніеа чева рѣсѣolare, дѣпъ че
тоате дитпърѣтеціле порѣнчі дитплінісе,
кѣт с'аѣ зіс маі сѣс, ешіг'аѣ Домпѣл дн
прімѣларе спре сатѣл Мъріеі сале Обіле-
ціі, вре о 10 зілѣ зѣвовінд. Дечі пѣмаі де
кѣт іарѣші зп Агъ де ла дитпърѣдіе со-
сеце, анѣме Мехмет Ага, че ера кѣт-
параціавашъ дитпърѣтеск, (каре ден фѣрѣ-
кѣ се тѣрчісе), къ порѣнкъ дитпърѣтеа-
скъ ла Домпѣ вїнд, ка съ гѣтеаскъ До-
мпѣл ден даръ 100 де кіле де захереа, о
сеатъ съ се стрѣнгъ ла Вѣкѣрѣці, о сеа-
тъ ла Тѣрговіце, съ фіе де треава оці-
лор, авѣнд дитпърѣдіеа гѣнд съ віе пре
аічеа прін даръ, съ треакъ ла Ардеал, ка
де ва пѣтеа съ іа Ардеалѣ де сѣпт стѣ-
пѣніреа Немділор.

Іар апоі, нѣ прекѣт пофтѣа еі а фа-
че, ле мерѣеа, чі прекѣт времеа дн кѣта,
аша ѣрма, къ чеа маі mare грїжѣ а лор
ера тот дѣспре Беліград. Дрепт ачеаа
днделегѣнд къ Немдіі мергѣ аспра Те-
мішоареі, с'аѣ порпїт ші дитпърѣдіеа спре
Беліград а мерѣе, къ тоате оціле, трі-
міцѣнд ші ла Хапѣл порѣнкъ, ка съ трі-
міцѣ о сеатъ де Тѣтарі, съ теаргъ къ
дитпърѣдіеа, пентрѣ къ Хапѣл нѣ пѣтеа
съ віе авѣнд іарѣші пѣс дѣспре Москалі,
вїнд іарѣші греле оціі москѣлѣці асп-
пра Азакѣлѣі, ші авеа Тѣтаріі грїжѣ mare,
съ нѣ аїѣе примѣждіе дѣспре дѣнпїі.
Дрепт ачеаа ші пѣдїнтїкъ оасте тѣтѣра-
скъ с'аѣ рѣндзіт дѣспре дитпърѣдіе, рѣді-
кѣнд пре Іал Агасъ де ла Бѣѣеакъ, къ о
сеатъ де Тѣтарі, де аѣ мерѣѣ дѣпъ дит-
пърѣдіе, кѣрора фїндѣле тречереа іар
прін даръ, іар пагѣѣв Домніеі ші дѣрїі
с'аѣ фѣкѣт, трімецѣндѣле поклоане, ші
копаче фѣкѣндѣле, дѣпъ пѣгѣнескѣл лор
овічеїѣ, фѣрѣ алте жафѣрї ші стрїкѣчїѣні,
че сѣпт обїчпїдї а фаче крѣцінілор, пре
знде ар ажпѣе еї. Іар домпѣлѣі вїндѣі
порѣнкъ дитпърѣтеаскъ, ка съ іасъ дн
сказн съ віе спре мѣте ла плаїѣрї, съ
пѣзеаскъ дара, с'аѣ рѣдікат де ла Вѣкѣ-
рѣці ші аѣ венїт ла Тѣрговіце ла лѣпа
лѣі Іѣліе 11. Ші дндатъ дѣпъ венїреа
Мъріеі сале венїг'аѣ весте де ла марѣі-
не, къ маі віне зп Сѣлтан, анѣме Шап-
паз Гереі, фечорѣл Хапѣлѣі іар къ о сеа-
тъ де Тѣтарі, съ дитре дн даръ, съ
теаргъ дѣпъ дитпърѣдіе. Кѣрора ші лор
ле аѣ рѣндзіт віте де копаче, ші ле аѣ
трїміс ші поклоане днпїнте, ванї ші ал-
теле че с'аѣ обїчпїт пѣгѣнїі а лѣа, де
кѣнд с'аѣ днчепѣт оастеа Бечїлѣі. Ші

ачест Сълтан п'аѣ прїимит съ іа маї пѣ-
дин, чи токма ка ши Ханъ кѣнд ар фї-
аѣ черѣт ка съ'ї деа, арѣтънд лавѣ ши
спїтїмѣтѣрї, къ де пѣ і се ва фаче дѣпъ
черереа лор, съ ва тїнде ши спре Бѣк-
реѣдї а венї, ши вор фаче тѣлте реле.
Дрепт ачеа ши Домпѣлѣ лї ера а трї-
мїте ка съ'ї плїнеаскъ пофта пентрѣ фо-
лосѣл вїетї дѣрї, кареле пре ла Дїѣ ла
10 зїле але лѣпї лѣ Авгѣст, аѣ трекут
Дѣпѣреа мергѣнд ла Белїград дѣпъ дп-
пѣрѣдїе.

КАП 39.

Кѣм аѣ мерсѣ дпнѣратѣл Сълтан Мѣстафа ла
Белїград, ши рѣсвоїл че аѣ фѣкѣт Тѣрчїї къ
Немѣдїї.

Іар дпнѣрѣдїеа ла Іѣліе 23 де зїле,
сосїнд ла Белїград, фѣкѣт аѣ фѣат съ теаргѣ
съ ловеаскъ ла Петроварадїн, апої пѣма
де кѣт венїндѣлѣ весте кѣткъ оцїле Нем-
ѣѣщї аѣ мерсѣ асѣпра Темїшоареї де о
аѣ околїт, лѣсат аѣ де ачеаа дпнѣрѣдїеа
сѣатѣл чел дїотѣї, ши пѣмаї де кѣт ла 27
але лѣпї лѣ Іѣліе, с'аѣ рѣдїкат къ тоатѣ
пѣтереа, ши трекунд Дѣпѣреа де чеастѣ
парте аѣ мерсѣ спре Темїшоарѣ. Нем-
ѣдїї кѣм аѣ прїнс де весте къ мерг Тѣрчїї,
аѣ лѣсат Темїшоара, ши с'аѣ трас маї ла
кѣтпїе, ка съ се ловеаскъ къ Тѣрчїї, къ
пїчї ла дѣпшїї пѣ ера проастѣ пѣтере ши
гѣтїре, фїїнд Дѣка де Саксонїа кап маї
шаре оцїлор. Каре афлѣнд Тѣрчїї, врѣ-
т'аѣ съ маї факѣ дпнѣлѣчїеѣне ка доар
ар апѣка о фѣрѣшѣ де їзѣвѣндѣ ка ши дп
трекутѣл ап, ши афлѣнд де о тавѣрѣ маї
пїкѣ Немѣеаскъ че ера ла Тїтел пре
апа Тїсеї, порпїтѣс'аѣ а мерѣе асѣпра а-
челора; їар пїчї къ ачестѣ сѣат п'аѣ пѣтѣт

немерї. къ тавѣра чеа шаре Немѣеаскъ
дпкѣ с'аѣ порпїт дѣпъ дѣпшїї; кѣчї къ
Тѣрчїї тѣпчеа ка се дпшале пре Немѣдїї,
їар Немѣдїї тѣпчеа с'її копрїѣзе ла ачеле
локѣрї с'її ватѣ. Аша дар вѣзѣнд Тѣр-
чїї къ с'аѣ скѣпат де сѣатѣл лор, ши врѣ-
теа лї стрѣмторѣазѣ, ши Немѣдїї венїа
асѣпра лор, ле аѣ кѣтат а ста де рѣз-
воїѣ, фадѣ ла фадѣ, ши аѣ фѣкѣт мете-
pez де карѣ. Дѣчї кѣнд аѣ фост ла Ав-
гѣст 16 зїле, с'аѣ ловїт Немѣдїї къ Тѣр-
чїї ши с'аѣ фѣкѣт рѣзвоїѣ дпѣрїкошат,
фѣкѣндѣсе шаре омор, прекѣт аѣ спре
чеї че аколо дп рѣзвоїѣ аѣ фост, къ доѣ
ши треї пѣрдї вор фї кѣтат де Тѣрчїї, ши
о парте де Немѣдїї, кѣт зїк, къ де пѣ ар
фї дпонтат кѣрѣнд дптр'ачеа зї, ар фї
фост їзѣнда Немѣдїлор, чи дпонтѣнд с'аѣ
контенїт рѣзвоїѣл, Немѣдїї дпкѣ сѣѣршѣнд
захереа, кѣчї вре о 20 де зїле трекусе,
кѣт аѣ тѣллат дїн лок дп лок пѣлѣ а се
лови къ Тѣрчїї. Дп поаптеа ачеаа с'аѣ
маї трас дпapoї ка съ ши іа захереа,
гѣндїнд къ се вор траѣе Тѣрчїї дѣпъ дѣп-
шїї, ка съ іасѣ ла лок маї ларгѣ съ се
ватѣ, къ аколо ера стрѣмтоаре, їар Тѣр-
чїї пїмїк п'аѣ стѣтѣт, чи с'аѣ дпвѣртежїт
дпapoї. Ши аша їзѣнда пїчї а зпора пї-
чї а алтора п'аѣ фост, къ дѣпъ дптоарче-
реа Тѣрчїлор пїчї Немѣдїї пїмїка пѣ с'аѣ
маї мїшкат а мерѣе дѣпъ дїпшїї. Кѣ-
зѣт'аѣ дптр'ачест рѣзвоїѣ капете шарї, ши
де о парте ши де алта, къ де ла Тѣрчїї
аѣ перїт Мѣстафа Паша фрателе Вїзїрїѣ-
лѣї ши с'аѣ рѣпїт Епїчѣар Ага ши алдї
пашї, де ла Немѣдїї аѣ (перїт Хаїзлер Гї-
пѣрарїѣл, ши Болот Гїпѣрарїѣл. Ши аша
дптр'ачест кїп ши рѣсвоїл де естїмп с'аѣ
дптѣмлат. Дѣчї дпторкѣндѣсе Тѣрчїї

длапої ла 28 але мї Август, аї трекят Дзарва ла Беліград, шї аколо сосінд дмпрьдіеа кьт-ва време аї стьтэт, пептрэ ма съ вазь де Немді, дикотро се вор маї порні, шї че вор фаче. Шї аша стьнд еї пре ачеа сокотеалъ, леаѣ сосит весте де ла Ханъл, кьт-кь вїнд дмпратъл Москълвї, Цар Петръ дпсшї, кь пьтере маре аспра: Азакълвї, шї дпкзпжърьндъл кь рьзвоїѣ, п'аѣ пьтэт пічі Търчїї че с'аѣ афлат аколо, пічі Тьтърїї съ стеа дпротївъ, чї кь савїеа л'аѣ лъат. Каре весте ла маре тьрвзраре шї грїжъ аѣ адже пре дмпратъл, шї пре тоате кьпетенїле челе тарї, кьт піміка п'аѣ маї зьвовїт дмпрьдіеа ла Беліград, чї с'аѣ рьдікат кь тотъл ла Септемьріе 21 де с'аѣ дѣс ла Одрїїѣ сосїнд ла Октомьріе 15.

Іаръ Домніеа афлїндѣсе тоатъ вара кь паче ла Тьрговїще, дндемватс'аѣ а фаче елещеъл чел маре де ла Ілфов, мьпгъ фьлтъпа Цїганълвї, кареле маї ден паїте време ера фькьт де рьпосатъл Костандїн Водъ чел Бьтрьп, шї аѣ стьтэт пьпъ ла Радъ Водъ фечоръл мї Леон Водъ. Дечї ачестъ Радъл Водъ аѣ пѣс де л'аѣ тьїат, шї апої пѣ л'аѣ маї дрес, чї л'аѣ лъсат де с'аѣ стрїкат де тот, іар Мьріеа са Костандїн Водъ аѣ пѣс де л'аѣ фькьт де їзноавъ, фоарте лъкръ фьзмос шї мїпънат. Апої вїнд времеа кълесълвї вїлор аѣ мерсѣ Мьріе са шї ла Пітещї дмпрезпъ кь Доампа Мьріеї сале, шї кь тоатъ наса шї кь тоді воїарїї, де аѣ фост ла кълесъл вїлор, шї іаръшї фьръ зьвавъ с'аѣ дпвъртежіт ла Тьрговїще. Шї песте скьртъ време с'аѣ рьдікат Мьріа са де аѣ венїт ла скапъл Бьквреці-

лор ла Октомьр. 29 де зїле, л. 7205. Дасъ пічі деспре тоампъ п'аѣ пьтэт ої Мьріеа са шї дара фьръ сьпъраре деспре Тьрчї, чї іар аѣ дпчепьт а венї Аці де ла дмпрьдіе кь ферманърї де черерї, де каре Мьріеа са іар аѣ фькьт кьт аѣ пьтэт, шї с'аѣ мьптъїт.

Ъпеле датърї історїче пептрэ Полонїа.

Планъл дмпрьдірїї Полонїеї естемъл маї векїѣ де кьт се крдеа пьпъ акъма. Пьпъ ла А. 1709. іпфлїнда франдозаскъ ера фоарте маре атът дп Полонїа кьт шї дп Свечїа, іар дьпъче дп ачел ап Петръ I. вьтѣ пе Карол XII. ла Пьлтава, Франца пердѣ дпфлїнда шї Рѣсїа кьщїгъ пемьрїїїт. Дмпратъл пемѣсск крдеа кь ачеста аша шї тревъе съ фїе, дїп прїчїнъ кь франдозїї фьчеа тьлте релле пемдїлор рестрїнгъндъле прекътпънїреа. Ашадар Август II с'аѣ фькьт реѣе ал Полонїеї пьмаї кь ажъторїнда рѣсаскъ. Дпсъ тот пе атъпчї, адекъ ла а 1710 ешї дела Рѣсїа ідѣеа зпзї план пептрэ дмпрьдіреа Полонїеї, дар копчентъл планълвї дп нъсе пе хьртїе мїнїстръл рѣсїан де Ілген. Ачелаш зїче дп скріереа са: Маїестатеа Са царъл дїп темейрїле адѣсе маї жос афлъ кь кале шї де тревзїндъ, на Полонїеї съ і се деа хотаре нозъ шї регатъл ачеста съ се дмпардъ дп треї жпмьтъдї, дїп каре зна съ віе ла Маїестатеа пьмїтъ. алта ла реѣеле Рѣсїеї шї а треїа ла реѣеле Полонїеї. — Маї мьлт де кьт ачеста: дпкъ ла а 1657 дьдѣсе Карол Гьстав ал Свечїеї прїюцълвї рѣсїеї планъл џеперал де о дмпрьдіре а Полонїеї. Іо-

торікъл Fürster да віаца лѣі Фрідерік Вілхелм I. картеа II. ф. 114 зиче: „Ачест дптъі план де дпнърдіреа Полоніеі се пѣстрѣ дп каса Брандевѣрцікѣ (прѣсіанѣ) ка о tradітіе, де кареа зрмашіі марелѣі прінц пѣ дпчета аші адѣче амінте.

Че ва деспре лімба ромънѣ.

Мі се паре къ ідеіме де лімбѣ сѣнт челе маі печесаріі де о камдатъ ромънілор, ка піще інструменте къ каре съ дпцелеагѣ ші съ ші еспрїме пе чел-л-алте. Ла стіндеа лор, де ші пѣмі даѣ врео къdere пічі вѣрста пічі кѣношідеме че ле ам пѣлѣ акѣт, дар ам авѣт кѣраціѣ съ тѣ еспѣн, кълкѣнд бѣна кѣвіндѣ дптрѣ ачеаста, пѣтаі: ка съ арѣт пѣвлікѣлѣі імпѣлѣл че дндеампѣ пе скрііторіі пощрі спре кѣрареа ші поліреа лімбеі ромъне.

Кѣнд чінева скрііе че ва деспре лімбѣ, ші се паре къ се каде съ ворѣаскѣ маі дптіі де матеріа еі, апоі де формѣ, де ортографіе ші дп фіне де констрѣкціе; де ачеа ам зрмат ші еѣ ачеастѣ ордіне.

Матеріа.

Есте кѣноскѣт де тоці літераціі ромъні къ дп лімба поастрѣ сѣнт зичері де елемент дачіко-роман апросімаіів доѣ дпн треі пѣрці; іар чеа д'а треіа копрїнде ворѣе де чел славоп, зпгѣр, тѣрк, черпан, гіган, тѣтар ші челт.

Акѣт прїма честїзне есте: Воїнд съ пе кѣлтівѣт лімба, пе каре дпн елементе-

ле де маі сѣс епзпдіате съ'л лѣдїм; ші пе каре съ скоатем, ка съ фіе одатѣ оаре кът омоценїтате дптр'ѣнса? — Еѣ пѣ респѣнд пімік, сїгѣр фіїнд къ тот ромънѣл лѣмінатѣ съ зїкѣ: фіреще пе чел дачіко-роман съ'л дпїндем, іар дпн челеалте съ скоатем атѣтеа ворѣе къте се ва пѣтеа. Ачест респѣнс пѣї віне дпн орголіѣ, шїїнд къ се траде дпн Романї, попол маре каре а жѣкат рол глорїос пе театрѣл мондѣлѣі, де ші дп сїне е зп сімпдїмент демп де тоатѣ лѣзда; чї дпн копвідїе къ тотдеаѣна маїорїтатеа челор дачіко-романе есте арѣтрарїе дрептѣлѣі, прїнчїпїіі адоптат дп полїтікѣ, дп шїїнде, дп арте ші дп індѣстріе.

Прїа конѣсеченѣ пѣ авторїі ромѣнї дпші дпсѣшеск де ла сїне дрептѣл де а кѣра пе кът се поате лімба де фел де фел де пістрїдѣтѣрї, чї ачеастѣ сѣордаре ле віне дпн патріотїкѣл чел че аѣ де а дпфїїнда чеа че рекїамѣ лімба дпсѣ'шї. Еа се поате асетѣна преа пѣлѣт къ деарїна че а фост пѣлѣт акѣт делїнѣ педесѣндатѣ, каре пѣ с'а десѣндат, пѣ с'а кѣрат, пічі пѣ с'а огорїт, ші каре семенѣндѣсе де пречеденціі пощрїі фіе кът, а дат зп грѣѣ къ тотѣл деценѣрат дпн семенда лѣі чеа адеѣратѣ, рар, пїн де спїні ші де пѣлѣмїдѣ, де каре акѣт е къ грѣѣ съ пе скѣпѣт. Кѣт пѣстрѣ вѣтѣрѣде, авем доѣ ценїі тѣрї къ вѣраде первоасе ші кѣраціоасе.

Адоа честїзне есте: Де одатѣ се каде съ кѣрѣт лімба, саѣ дпчет дпчет? — Де с'ар пѣтеа съ пѣ кѣдем дпн конѣзіе ка пополїі че констрѣцеа тѣрнѣл Бабел, апої віне ар фі съ скѣпѣт акѣт дндатѣ де тоате спѣркѣрїме парасїте. Зїк къ ам

къдеа дп конформе, пентрз къ, дп фата-
литате, мълте зичері де элемент стрейн
с'аъ липіт де ініма ромънълвї атът де
мълт, дпкът маї віне ар вої с'ї феї вака
дп вѣтърѣ декът дѣлчаї сѣвеніре де
ла пѣрїндї: еле вор ретънеа дп вїитор
ка нїде тарче історїче деспре тоате къ-
те аъ сѣферїт віедїї ромъні де ла дїфе-
рїдї попомї варбарї.

Де ачеаа пѣмаї дп скріселе де дїїн-
де, де арте, де літературѣ шї де політі-
къ пѣтем скріе пе кът се поате маї ра-
дікал, фїїнд къ копрїнд ідеї дестїнате пѣ-
маї пентрѣ персоанеле че аъ авѣт едѣка-
дїе сістематїкъ: къ пѣ почїѣ прїчене кът
зп архїтект ар пѣтеа фаче фѣрѣ тоате іп-
стрѣментеле (каре сѣ фїе дп вѣзѣ старе)
зп едіфічіѣ сіметрїк, елегант, шї дп сіне
перфет.

Черче ромънъл сѣ скріе дп матерїї-
ле де маї сѣс къ алтѣ лімвѣ іар пѣ къ чеа
радікалѣ, шї ва ведеа кът каде дп асѣр-
зїтѣдї шї дп контрадїдїї, фїїнд къ лімба
скріселор сале че тратѣ де прїчїпїѣ, де
консечевдѣ, де сістемѣ, де адеврѣ шї де
фрѣмос, пѣ ва пѣтеа авеа нїчі зпа дп
ачесте черѣте калїтѣдї.

Іар дп скріселе челе пентрѣ лѣтїпа-
реа попомълвї, прогресѣл радікалізмѣлвї
мі се паре къ е віне сѣ се сімдѣ преа
пѣдїо; фїїнд къ пѣ е жѣст ка соціетатеа
че п'а авѣт пѣлѣ акѣт мїжлоаче сѣ се
кълїтїве, сѣ сѣфере ліпсѣ де ідеї.

Адоптареа зїчерїмор мі се паре къ
ар фї маї віне сѣ се факѣ дела лімба іта-
ліанѣ, фїїнд къ ачеаста есте чеа маї апроа-
пе де а поастрѣ, шї фїїнд къ дїнтр'ѣнса
пѣмаї ле лѣтм гата къ форма чеа маї къ-
венїтѣ лімбаї поастре; шї пѣмаї кънд

вом ведеа къ ворва че воїт сѣ адоптїи
есте маї конформѣ къ фїреа лімбаї поаї
стре дп чеа латїнѣ, атѣпчі пѣмаї сѣ пѣ
сѣїт ла дѣнса, ка ла трѣпкїл комѣн; шї
преа пар ла чеа еленїкъ, сора ачестеїа
шї афїна, поате, ачелеї дачїче, дѣпѣ нѣм
се веде дїнтр'ѣн оаре-каре пѣтмер де зїчерї
еленїче каре аъ ретас дп лімба цѣранѣ-
лвї ромън, прекѣт: дрѣтм, кърѣмїдѣ, те-
телїе, малотеа, ліпсѣ, сілѣ, проаспет, по-
фѣтѣ, тїнос, кердос шї челт, дп пропѣ-
дїа чеа аспрѣ алвї е дїндре дѣѣ вокале,
пе кът шї дп чеа дѣлче алвї d, кънд дѣ
де і дп зпеле зїчерї.

Асемеїеа ар фї прочес шї гречїї дп
кълїтївареа лімбаї мор челеї жѣне, даѣѣ
Пронїа і ар фї консерват о сор кълїтїватѣ,
ка алеї поастре пе італїана, дпѣрѣдареа
кърїа пе ва фаче сѣ терѣтем маї іѣте де
кът дѣншїї.

Дп адоптаре мі се паре къ е віне сѣ
пѣзїтм ачеастѣ реголѣ: Сѣ лѣтм маї дп-
тїї зїчерїле де каре авем ліпсѣ, шї пе зр-
тѣ пѣмаї пе челе че аъ рѣдѣчїні саѣ ра-
тѣре дп ачеаа шї фамїліе консервате пѣ-
пѣ акѣт пїп верї-каре дп цѣрїле лѣкѣте
де ромъні; іар дп сѣстїтѣдїа челор де
element strein, мі се паре къ ар фї віне
сѣ се лапедѣ маї дптїѣ челе де пїп кър-
дїле поастре челе веї, дп каре скрїїторїї
саѣ традѣкѣторїї, дп нещїїндѣ саѣ дп іпѣ-
рїфанїе къ шїеа славонеще, лѣ аъ пресѣ-
рат пїнтр'ѣнселѣ фѣрѣ нїчі зп къвѣнѣ;
іар дп челелалте, преа пѣдїне, къте пе
ва ерта гѣстѣл, морала шї радіа сѣлѣтѣ-
сѣ. Ла ачесте операдїї мі се паре къ маї
мълт дрепт аъ контемпоранїї, декът чеї
веї пентрѣ але лор. Кът пентрѣ ворѣе-
ле че лѣ а прїміт ромънъл де сілѣ шї де

невоіе, ачелеа ор съ пearъ din лiмвѣ de sine ка фѣмѣл, фѣръ съ не маі деа de o-стенеамъ а ле гоні поі.

Ф о р м а.

Ка съ дѣм ворвелор адоптате форма кѣвенітъ, ар фі віне, ті се паре, съ кѣзтъм дн лiмва поастрѣ врео зічере de элемент дачико-roman de ачееа'ші класъ кѣ чеа а-доптатѣ, ші лѣхнд о de портъ съ дѣм ші челеі поі термінація челеі веки, ече-птѣхнд пѣмаі термінаціе чiзне, жнт ші жндъ, пе каре гѣстѣл ші зѣл скрiи-торімор контемпорані ле а фѣкѣт: ціе, ент, ші андъ, індъ ші ондъ, дѣне вервіі din каре дерівъ; асемеаеа поате съ прочеадъ скрiиторъл ромън ші ла сквртареа сілавелор, преквм ші ла модіфікареа вокаелор ші а консоанелор, фѣцінд кѣт се ва пѣтеа маі днтіі de ж, апоі de і, з, з ші de дндойта консоанъ ш. Ла ачесте полірі ті се паре кѣ аѣ оаре-каре дрепт скрiиторіі: ші маі вѣртос поедіі, ка ші артистіі дн артеле мор.

Іар челемалте модіфікаціі че маі авем дн лiмвѣ, ші пе каре тревѣе съ ле респетъм, de ші аѣ веніт днтр'анса пріп корѣ-пціе ші din провинціалістѣл колоністімор Romanі din Дація, дар с'аѣ консакрат de секоліі сѣчесорі; ші акѣм ті се паре, кѣ нічі зн ромън пѣ маі аре дрепт а ле корета дѣпъ тіпѣл мор чел прімаріѣ; ш'апоі сѣнт ші фаворавіле гѣстѣлѣі.

Ачесте модіфікаціі ла поі пѣ маі сѣнт провинціалісті, центръ кѣ сѣнт комѣне маі тѣтѣлор ромънімор de піп тоате цѣрі-ле. Еле пе фак лiмва дістiнсъ de тоате діалетеле дерівате din чеа латiнъ; ші кред

кѣ повiмѣл орголіѣ de націоналітате пѣ ва лѣса пе зн ромън нічі тѣкар съ кѣѣте а'ші ле дефѣіма, ші пріп зрiтарѣ а воі съ се лапедe de джиселе.

Кѣт центръ термінаціе авіл, івіл, ал ші аріѣ пе каре ле пердѣсеръм, вѣд кѣ аѣ днченѣт а се ревіндека.

(Ва зрма.)

Шп естракт іntересант din Статi-стика Сербіеі.

Ачест прінципат вечіп днкъ тревѣе съ не іntересеѣе дн тоатѣ прівінѣа, ка знѣл, каре одатѣ се оціі дн соціетатеа поа-стрѣ аѣпра семілѣнеі атѣнчі кѣнд Іоан ал пострѣ de Хѣніад днші вѣрса сѣпцеле пе кѣпѣл терлелор дн Сербіа, ші іаръш ка знѣл каре аѣзѣі е дн рiвалітате кѣ поі пе кѣрареа кѣлѣреі. Дн аніі трекуці поі днкъ пе окѣпат de Сербіа маі тѣлт, дар тѣлте се зітѣ din кѣте се чiтеск. Аша дар:

Дѣпъ о статістікѣ поаѣ а лѣі Іоан Га-врiмовіч діректорѣл дела департаментѣл фiнанделор сѣпрафаѣа Сербіеі есте de о мііе мілѣрi пѣтрате, аша дар кѣ вре о сѣтѣ мілѣрi пѣтр. маі мікѣ декѣт Трап-сілваніа; аре пѣлѣ акѣм пѣмаі 849,286 лѣк, маі тоді сѣрві ші кѣтева зечі de міі ромъні, кѣм ші песте 15 міі тѣрчі (дн Белград), 1368 жiдові, 6014 цiгані ші ка 900 алді стрѣніі, кѣм немці ш. а. Ачещі лѣкзiторі петрек дн 34 ораше ші оръше-ле ші дн 2211 сате.

Клерѣл Сербіеі сѣтѣ пѣмаі din 123 кѣлѣгѣрi ші din 627 преоці de мiр, пріе

вршаре ла 748 персоане мірене се віне кѣте о персоанѣ вісерічеаскѣ. — Дін коптрѣ остѣшітеа дї є маї пѣтѣроасѣ де кѣт ар креде чінева; 30, саѣ 50 тії шї ла тїмп де невоіе пѣлѣ ла 80 тії сѣрві артаці шї депрїнші віне пот еші дн кѣмпѣл де лѣптѣ пентрѣ патріе шї лібертате. —

Діалект Ромѣнск дн Італія.

Ла Фразл, се ворѣще фоарте асеме не кѣ ачест Ромѣнск ал пострѣ. Д. Г. Асколі дін Герц де кѣрднд а пѣвлїкат о дісертаціе знде, прїп алѣтѣрѣрі, адеверѣще кѣ діалектѣл фрїзлан аре о деплїнѣ асепѣпаре кѣ ромѣнеаска, шї дн формеле граматїчеці, шї дн дерївації. Ачест діалект маї аре таре нескїмваре кѣ чел провендал, че се ворѣвіа іп веакѣл ал 13-леа, дн Італія де сѣс шї прїп вечїпѣтѣдї. — Де кѣрднд ла монастіреа Фїтера, дн Навара іспанїкѣ, дн бїбліотека еї, днтре тѣлтеле манѣскрісе, с'а гѣсїт шї о поетѣ дн 100 де кдлтѣрї, пе 242 феде, декорате кѣ фелѣрїте фїгѣрї, скрісѣ тот дн лімба провендал дн ал 13-леа веак, шї дескрїе рѣсвоїал Патпелѣнеї кѣ францезїї. Ачест преціос манѣскрісе с'а депѣс дн бїбліотека дн Патпелѣна. (8лїв.)

Окії дамїделеї М.....

(Imitacie):

Окі фрѣтмоші се ам ка тїне.

Аї сімдї пѣтереа лор,

Ініма ці с'ар апрїнде
Де зп фок пѣтрѣзетор:

Пѣрѣреа 'ші прїві ла тїне
Ка ла черїл лѣтїнос,
Окії мї ар лѣчі кѣ разе
Де а сѣрелї фокос.

Гїада че дн пентѣдї есте
Шїѣ атѣнчі кѣ с'ар топї,
Шї ка 'н кѣмпѣл прїтѣвѣрїї
Пентрѣ мїе ар дн флорї

Флѣреа кареа дїнтре тоате
Аре чел маї зп мїрос,
Фѣрѣ каре тот рестїмпѣл
Есте трїст шї 'нтѣнекос.

Шї астѣ флоарѣ ар фї се креаскѣ
Сїнгѣр пентрѣ ал меѣ дор, —
Шї чѣ ар фї ачестѣ флоаре
Чел маї дн фокат амор.

Авремїв Арделеан.

Септїндѣ.

Чел маї фолосїтор естракт а кѣпѣцереї нѣстрѣ де ѓменї есте ачеа нетезіме шї респектаре а оменетѣдеї дн персѣне пѣрдіале, прїп каре не пѣтем пѣрѣві кѣ фїечїне дн кѣрѣл віедеї, шї нѣ сѣнтем не сѣферїторї шї кѣзѣторї де ерѣре — грешеле — ла ачеїа карїї нѣ сѣнт кѣ тотѣл ѓменїї інімеї нѣстрѣ.